

példa célozza. A gondolat-kísérletet tehát a Herbart-Ziller-Rein-féle fokozatok *alkalmazás-fokába* sorozhatjuk. Ha pl. a centrális mozgás anyagát methodikus egységnek vesszük, akkor az említett Kiessling-féle példát az egység végén alkalmazhatjuk.

Végelemzésben tehát arra jutottunk, hogy a gondolat-kísérletnek a fizikai oktatásban didaktikai értéke van. A nevelő oktatás közvetlen célja a tárgy iránti érdeklődés felkeltése. «Interesse ist Selbsttätigkeiten», mondja Herbart, már pedig a gondolatban való kísérletezés a növendék öntevékenységet eredményezi, tehát az érdeklődésnek és ezzel kapcsolatban a figyelem felkeltésének kiváló eszköze. Láttuk, hogy az elméleti fogalmak rögzítésére mily fontos és végre a tanítás ökonomiája szempontjából is mennyire kívánatos.

Didaktikai szempontból nem nagy baj, ha a növendék a kitűzött problémát helytelenül oldja meg; csak arra kell törekedni, hogy ilyen esetben is meg tudja *motiválni* a saját megoldását, mert csak ebben az esetben győződhetünk meg arról, vajjon tényleg experimentált e gondolatban. Ily esetekben legalább az érdeklődést sikerült felkelteni, ami mindenesetre megbecsülendő.

Lázár Szilárd.

Az amerikai nevelés gyakorlati iránya.

(A Mosely bizottság jelentése alapján)*

Felolvasó ismertetésének létrejöttét azzal indokolja, hogy több lap nyilatkozata szerint, dr. Molnár Viktor államtitkár az angol nevelés gyakorlati irányáról nagyon elismerően nyilatkozott. Majd elmondja a Mosely tanulmányi bizottság létesülésének indokát. Mr. Mosely-t a Kap földön működött mérnökök sikere készítette arra, hogy meglátogassa azt a földet (az Egyesült Államokat), mely ily férfiakat képes nevelni. Így jött létre egy 26 legkiválóbb állásokban lévő férfiakból álló tanulmányi bizottság, mely kettős irányú — általános nevelői és ipari — kutatásait 1902 és 1903-ban végezte.

A tanulmány útról: a) egy közös jelentést; b) az elnök áttekintő ismertetését és c) az egyes tagoknak, szakok szerint csoportosított észleleteit adták ki.

A közös jelentés a lelkesült munkát a tanító és tanítvány részéről, az osztály-előítélet s a vallási nehézség hiányát s az elmélet és gyakorlat közötti legszorosabb kapcsolatot emeli ki.

Mosely elnök azon meggyőződésének ad kifejezést, hogy az

* Kivonat a szerzőnek a M. Pæd. Társ.-ban tartott felolvasásából.

Egyesült Államok ipari és kereskedelmi fellendülésüket első helyen közoktatásügyük szervezetének, melynek különböző tagozatai egymáshoz természetesen kapcsolódnak, köszönhetik. Feltűnt neki a nevelésre fordított pénz mennyisége, a tanítás gyakorlati iránya, az életbe kilépő ifjakkak a küzdelemre való készütsége, az amerikaiak tántoríthatlan bizalma a nevelésben s hogy a nevelésre fordított pénzben, még üzleti szempontból is nagyszerű tőke befektetést látnak. Végül azt mondja, hogy az emberiség a jövő kor feladatait az iskola által oldhatja meg.

Az egyéni jelentések az iskola igazgatásával, az épületekkel és azok felszerelésével, a tanítók képzésével, a népiskolák módszereivel és tárgyaival, a középiskolai neveléssel, a kézügyességi oktatással, a magasabb fokú műipari neveléssel és az együtt nevelés (coëducatio) kérdésével foglalkoznak. Ezek közül többen kiemelik a különböző fokú iskolák szerves kapcsolatát; többen foglalkoznak a kézügyességi középiskolákkal, mint új iskola típussal: a vezetőknak az a hitük, hogy a kézi munkára fordított idő nem idővesztés, sőt időnyeres, mert az ily növendékek sok tárgyat (pl. mértant stb.) felényi idő alatt tanulnak meg, mint a rendes középiskolai tanulók. A magasabb fokú műipari nevelésben nagyon meglepte Mr. Ayrson az ipar és tanítás közötti viszony szoros kapcsolata. Végül a bizottság több tagja a coëducatio mellett nyilatkozik: a két nem együttléte mindkettőre jótékonyan hat; a fiúk érdességükből, a leányok érzelgőségükből, félénkségükből sokat veszítenek, s mindkét nem nagyobb emberismeretre tesz szert.

Felolvasó felhasználja az alkalmat, hogy a Mosely-bizottság jelentésén kívül, néhány oly intézményt említsen fel, melyek szintén az amerikaiak gyakorlati érzékéről tanuszkodnak. Ezek között első helyen említendő az iskolák központosítása (Concentration of schools). Ez abban áll, hogy egy bizonyos területen, több osztatlan iskola helyett, egy osztottat állítanak, a hová a növendékeket közkölségen oda és elszállítják s napközben élelmezik.

Ilyen továbbá a Chantauqua. Ez a népegyetemnek oly sajátlagos neme, mely a hasznost, a tanulást, a kellemessel, kirándulásokkal, zenei s irodalmi produktiókkal köti össze. A név egy kies vidéken lévő tó neve; de most már intézményt is jelent.

Itt említendő fel a gyermek-tanulmány. Igen sok egyetem pszichologiai laboratóriummal van felszerelve, melyekben részint megfigyelések, részint kísérletek eszközöltetnek. Hiába mondjuk mi, hogy minden nevelés alapja a lélektan, ha a gyakorlat terére nem lépünk: enélkül beszédünk kiáltó szó a pusztában.

Nem hallgatható el a nevelésügyi hivatal (Bureau of Educa-

tion). Ez egy oly, pusztán tanácsadási joggal bíró intézmény, melynek hivatása az egymástól független és így széttagolt államok tanügye között szerves kapcsolatot létesíteni s őket információval és tanáccsal ellátni. Hogy e hivatal mily lelkiismeretességgel és sikerrel végzi feladatát, arról az általa évenként kiadatni szokott vaskos jelentések tanuskodnak. Felolvasó ismertetését Winthropnak a Deabordy nevelési alap első gondnokának következő kijelentésével rekeszti be: «Általános választó jog általános népnevelés nélkül bohózat, mely csakhamar szomorú játékká válik». *Somogyi Géza.*

A mai német ideálok.

Németországban már jó ideje erős mozgalom indult meg a középiskolákban domináló klasszikus szellem háttérbe szorítására s az élet praktikus kivánalmainak intenzívebb érvényesítésére. E mozgalom kezdeményezői nem kisebb emberek, mint Paulsen, Rein és más kiváló egyetemi tanárok. Majd Vilmos császár kívánságára dr. Althoff vette kezébe a vezetést, míg végre a kívánságok egy része a törvényhozás hozzájárulásával testet öltött.

Az érettségi tárgyai közül törölték* a latin fogalmazást, és fokozott súlyt fordítanak a német történetre és irodalomra. Kötelezővé tették a francia nyelv tanítását, szűkebbre szabták a görög studiumokat, sőt a gimnáziumokkal egyenlő rangú iskolákat állítottak fel, melyekben a görögöt nem is tanítják (reálgimnáziumok) és főreáliskolákat, hol már a latinról sincsen szó. Kísérletképen leánygimnáziumokat alapítottak, megnyitották nők előtt is az egyetemet. Az egyetemekkel egyenlő rangú és a legfelsőbb akadémiai pályára is jogosító polytechnikai iskolák alapítása, szervezése mind a praktikus élet erejének kifejezői.

Tagadhatatlan, hogy e változás okai elsősorban anyagiak, gazdaságiak és csak aztán szellemiek. A létért való erősebb, megfeszítőbb küzdelemnek, az egyre nehezebbé váló megélhetési harcnak és megváltozott módnak az eredménye ez új irány minden ízében.

A XIV. és XV. század gazdasági eseményei, a keresztes háborúk után Kelet népeivel folytatott gyakoribb gazdasági érintkezés, azok kulturájának elismerést parancsoló volta, mindenekelőtt a kézműiparnak árütermelővé fejlődése mennél szélesebb piac keresését tették

* Dr. Kuno Francke «German Ideals of to-day and other essays on german culture» című könyvéből.